

Klassiek Chinees, een eerste kennismaking

Het Klassiek Chinees is een eeuwenoude Chinese schrijftaal, die ook vandaag de dag nog wordt gebruikt. Vroeger verliep vrijwel alle schriftelijke communicatie in China, maar ook in Korea, Japan en Vietnam, in het Klassiek Chinees. Ontelbare brieven, gedichten, verhalen, keizerlijke edicten, medische recepten, juridische besluiten en ga zo maar door, zijn in deze schrijftaal opgesteld. Als *lingua franca* van het Chinese keizerrijk had het Klassiek Chinees een bindende functie, vergelijkbaar met het Latijn in Europa. Heersers, ministers, schrijvers, dichters en vele andere geletterden uit de hogere geledingen van de Chinese maatschappij spraken vaak uiteenlopende dialecten of talen en konden elkaar dus moeilijk verstaan. Toch konden zij met elkaar communiceren in de schrijftaal die zij zich eigen hadden gemaakt.

Het schrift waarin deze taal werd geschreven heeft hierbij een versterkende functie gehad. De betekenis van Chinese schrifttekens, of 'karakters', kan immers worden begrepen ongeacht welke uitspraak men eraan toekent. Zo wisten alle geletterden die het teken 國 lazen dat het 'land' betekent, ook al spraken zij dit op verschillende wijzen uit. Om diezelfde reden kon het Klassiek Chinees ook eenvoudig worden overgenomen door Koreaanse, Japanse en Vietnamese geletterden, die hun eigen uitspraak aan de karakters toekenden.

Ook al weten we niet precies hoe woorden en zinnen vroeger werden uitgesproken, met een gedegen kennis van de schrijftaal kunnen we nog steeds begrijpen wat grootheden als Confucius 孔子, Sīmǎ Qiān 司馬遷, Lǐ Bái 李白 of Wáng Yángmíng 王陽明 de wereld lang geleden wilden meedelen. Ook kunnen we uit een recenter verleden de gedichten lezen van Máo Zédōng 毛澤東, de Grote Roerganger, want die dichtte graag in het Klassiek Chinees. En wanneer we bijvoorbeeld kijken naar Chinese krantenartikelen, sms-berichten of weblogs, dan valt deze taal ook daar te bespeuren. Zo is het Klassiek Chinees niet alleen een toegangspoort tot de Chinese cultuur van vroeger, maar ook tot die van nu.

Een basiskennis van het Klassiek Chinees is dus uiterst nuttig voor iedereen die zijn of haar kennis van het hedendaagse China wil verbeteren. Een grondige kennis van het Klassiek Chinees is onmisbaar voor iedereen die zich interesseert voor de Chinese cultuur van haar oorsprong tot en met de eerste helft van de twintigste eeuw. Datzelfde geldt voor iedereen die zich wil bezighouden met de premoderne culturen van Korea, Japan of Vietnam, waar het Klassiek Chinees tot in de moderne tijd de taal was van bestuur en wetenschap.

Beknopte geschiedenis van het Klassiek Chinees

Talen zijn levende organismen en dus voortdurend in beweging. Grammaticale voorkeuren veranderen, er komen nieuwe woorden bij en er raken woorden in onbruik. Spreektaalen veranderen relatief snel. Zo is het Nederlands dat nu wordt gesproken anders dan dat van een eeuw geleden. Schrijftalen zijn meestal wat behoudender, maar ook die zijn aan verandering onderhevig. Een zin als *Hebban olla vogala nestas hagunnan, hinase hic enda thu, wat unbidan we nu.* zou tegenwoordig anders worden geschreven, om maar een voorbeeld te noemen. Ook de in China gesproken en geschreven talen hebben grote veranderingen doorgemaakt. Voor de geschreven talen kunnen we de volgende globale ontwikkelingen waarnemen.

Afbeelding 3 Orakelbot

De eerste schriftuitingen in China, althans waarvan wij weet hebben, stammen uit de late Shāng-dynastie en de vroege Zhōu-dynastie, grofweg de periode van de twaalfde tot de zesde eeuw v.Chr. (jaartallen van dynastieën zijn te vinden in het overzicht van de Chinese geschiedenis achter in dit lesboek). Deze vroege schriftuitingen zijn teksten op

zogenaamde orakelbotten en bronzen offervaten. Orakelbotten zijn schouderbladen van runderen of buikschilden van schildpadden, waarop raadplegingen van een alwetend orakel werden vastgelegd. Tijdens een ritueel kon een heerser bijvoorbeeld vragen of het de volgende dag zou gaan regenen, waarop het orakel dan antwoordde. Zowel vraag als antwoord werd op een orakelbot opgetekend. Ook het bronzen vaatwerk werd gebruikt in een rituele context, met name bij de verering van overleden voorouders. Op offervaten staat soms alleen de naam van de clan vermeld, of er wordt kortweg genoemd ter ere van wie het vat in brons gegoten was. Er kunnen ook langere beschrijvingen op staan, bijvoorbeeld van een gewonnen veldslag of een geslaagde jacht. Uit deze vroege periode stammen ook de oudste klassieke geschriften, waaronder delen van het *Boek van de veranderingen* 易經, het *Boek van de oorkonden* 書經 en het *Boek van de oden* 詩經, die in eerste instantie mondeling werden overgeleverd. Al deze teksten tonen veel variatie in grammatica en woordkeuze, wat erop duidt dat zij uiteenlopende gesproken talen weergeven.

Over teksten op orakelbotten en offervaten is veel geschreven. Een standaardwerk op het gebied van orakelbotten is Keightley's *Sources of Shang History* en voor offervaten is er Shaughnessy's *Sources of Western Zhou History*. Ook boeken over de ontwikkeling van het Chinese schrift (waarover later meer) bevatten vaak beschrijvingen van orakelbotten en offervaten.

Afbeelding 4 Offervat

Tijdens de late Zhōu-dynastie, een tijdperk dat bekendstaat als de Periode van de Strijdende Staten (vijfde tot derde eeuw v.Chr.), nemen de verschillen tussen de geschreven talen af. In dit tijdperk bloeit onder meer het Chinese denken op, wat heeft geleid tot werken als *Meester Mò* 墨子 en *Meester Zhuāng* 莊子. We vinden ook binnen de schrijftaal van deze periode nog steeds variatie naargelang de afkomst van de denkers, wat wijst op een band met de gesproken talen van de verschillende staten. Toch wordt de nog heterogene schrijftaal van deze periode beschouwd als het Klassiek Chinees bij uitstek. Hierop ligt dan ook de nadruk in het eerste deel van dit lesboek.

Gedurende de Qín- en Hàn-dynastieën (tweede eeuw v.Chr. tot tweede eeuw n.Chr.) zien we een sterke neiging tot standaardisering, ook op het gebied van taal. Daar komt nog bij dat de geleerden van deze periode in hun geschreven werk de schrijftaal van teksten uit het voorafgaande tijdperk nabootsen. Hierdoor groeien de gesproken talen en de geschreven taal steeds verder uit elkaar en komt er een eenvormige, versteende schrijftaal tot stand.

In de eeuwen daarna nemen binnen het Klassiek Chinees de verschillen van streek en tijd af, terwijl verschillen in stijl en genre juist toenemen. Zo is de taal die gebruikt wordt om verhalen te schrijven anders dan de taal van de dichters, terwijl ambtelijke documenten weer een ander woordgebruik vereisen. Ook zien we soms de invloed van de spreektaal op de schrijftaal weer toenemen, bijvoorbeeld in optekeningen van dialogen om nauwkeuriger weer te geven wat er werd gezegd.

Aan het gebruik van het Klassiek Chinees als officiële schrijftaal komt een einde met de 4-meibeweging van 1919. Chinese intellectuelen voeren dan een op de moderne spreektaal gebaseerde schrijftaal in en geven tijdschriften in die nieuwe schrijftaal uit, om het gebruik ervan te versnellen. Zo verliest het Klassiek Chinees aan invloed, wat overigens niet wil zeggen dat het een dode taal is geworden.

Afbeelding 5 Niet parkeren!

Klassiek Chinees vandaag de dag

Het Klassiek Chinees geldt dus al een kleine eeuw niet meer als officiële schrijftaal, maar toch doorspekken Chinezen hun taalgebruik nog dagelijks met klassieke spreekwoorden en gezegden, leren ze oude gedichten uit hun hoofd en lezen ze boeddhistische soetra's op die zijn opgesteld in het Klassiek Chinees. Ook worden er nieuwe gedichten en teksten geschreven in deze schrijftaal. Elementen uit het Klassiek Chinees worden bovendien gebruikt op verbodsborden, in brieven, in krantenartikelen, in popliedjes en ga zo maar door. Sprekers en schrijvers zijn zich soms niet eens bewust van het feit dat zij Klassiek Chinese uitdrukkingen gebruiken, zo vanzelfsprekend is het gebruik van deze taal.

Om een verbod uit te drukken, schrijven en zeggen Chinezen vandaag de dag 不要 *bú yào* of 別 *bié*. Toch gebruiken ze tegenwoordig nog regelmatig klassieke uitdrukkingen, zoals het verbodspartikel 勿 *wù*. Naast 勿停車 *wù tíng chē* 'niet parkeren' vinden we bijvoorbeeld het vriendelijke verzoek 請勿吸煙 *qǐng wù xī yān* 'niet roken a.u.b.' in winkels en restaurants, of het dringender verbod 女賓勿入 *nǚ bīn wù rù* 'verboden toegang voor dames' in kleedkamers en slaapvertrekken voor heren. Of zulke verboden werken, is overigens nog maar de vraag, gezien de vele fietsen, scooters en auto's die pal voor zo'n opschrift worden geparkeerd.

Taal en schrift

Het Klassiek Chinees is een schrijftaal die gebruikmaakt van het Chinese schrift. Nu bestaan er twee soorten Chinese schrifttekens: traditionele karakters en vereenvoudigde karakters. Het woord voor 'paard' kan bijvoorbeeld worden weergegeven met het traditionele karakter 馬, maar ook met de vereenvoudigde versie 马. Traditionele karakters worden al meer dan tweeduizend jaar gebruikt en in Hong Kong en op Táiwān schrijft men nog steeds in deze karakters. Vereenvoudigde karakters zijn in de Volksrepubliek China ingevoerd tijdens de schriftvormingen van de jaren vijftig en zestig van de twintigste eeuw, die als doel hadden om het analfabetisme terug te dringen door het schrift toegankelijker te maken.

Het Klassiek Chinees kan in traditionele en in vereenvoudigde karakters worden geschreven. Neem bijvoorbeeld deze uitspraak van Confucius:

學而不思則罔，思而不學則殆。 (traditioneel)

学而不思则罔，思而不学则殆。 (vereenvoudigd)

Deze zin is te vinden in *Gesprekken 論語*, het boek waarin uitspraken en gesprekken van Confucius en zijn discipelen staan opgetekend, en kan vertaald worden als: 'Van anderen leren zonder zelf te denken is vergeefse moeite; zelf denken zonder van anderen te leren is gevaarlijk.' De zin is hier in twee versies weergegeven: traditioneel en vereenvoudigd. De taal, de grammatica en de betekenis van beide versies zijn hetzelfde, alleen zijn som-

mige karakters anders. In het Nederlands komt overigens iets soortgelijks voor, alleen in mindere mate. Neem dit voorbeeld:

Hij kijkt vanavond televisie bij zijn vriendin in 's-Hertogenbosch.

Hij kijkt vanavond tv bij z'n vriendin in Den Bosch.

Ook hier geldt dat de taal, de grammatica en de betekenis van beide versies hetzelfde zijn, ook al bevat de ene zin de traditionele woorden (*televisie, zijn, 's-Hertogenbosch*) en de andere zin de kortere varianten (*tv, z'n, Den Bosch*).

Dit lesboek behandelt de Klassiek Chinese taal, met de bijbehorende grammatica en woordenschat, en geeft die weer in traditionele karakters. Onthoud dat het Klassiek Chinees evengoed in vereenvoudigde karakters kan worden weergegeven en dat Klassiek Chinese teksten in de Volksrepubliek China inderdaad vaak zo worden uitgegeven. Daarom zijn in de woordenlijsten in dit lesboek ook de vereenvoudigde versies opgenomen.

Het Chinese schrift

Chinese karakters kunnen op verschillende manieren zijn opgebouwd. De eerste karakters waren vooral pictogrammen en ideogrammen.

Pictogrammen zijn gestileerde afbeeldingen van voorwerpen. Voorbeelden hiervan zijn 日 *rì* 'zon' en 月 *yuè* 'maan', twee karakters die oorspronkelijk afbeeldingen waren van deze hemellichamen (zie Tabel 1 verderop).

Ideogrammen zijn symbolische weergaven van begrippen. Voorbeelden hiervan zijn 上 *shàng* 'boven' of 下 *xià* 'beneden', waarbij het korte horizontale streepje boven of onder het langere horizontale streepje staat.

Soms werden karakters om hun betekenis samengevoegd om zo een nieuw karakter met een eigen betekenis te vormen. Zo is 明 *míng* 'helder' ontstaan als samenvoeging van 日 *rì* 'zon' en 月 *yuè* 'maan'.

Ook konden schrifttekens van weinig voorkomende concrete woorden worden geleend voor abstracte woorden die op een vergelijkbare wijze werden uitgesproken maar die veel vaker voorkwamen. Bijvoorbeeld: het karakter 萬 *wàn* was oorspronkelijk de afbeelding van een schorpioen en betekende heel vroeger ook 'schorpioen'. Dit karakter werd waarschijnlijk niet al te vaak gebruikt (men schreef immers niet dagelijks over schorpioenen). Omdat het veel vaker gebruikte woord voor 'tienduizend' op dezelfde wijze werd uitgesproken en men daar nog geen karakter voor had (tienduizend streepjes schrijven is nogal omslachtig), heeft men het karakter 萬 daarvoor geleend. Zo betekent 萬 *wàn* nu 'tienduizend' en gebruikt men voor 'schorpioen' een ander woord.

Verreweg de meeste Chinese karakters bestaan uit een betekenselement, ook wel 'radicaal' genoemd, en een uitspraakelement. Bijvoorbeeld: 國 *guó* 'land' bestaat uit het element 口, dat 'omheining' betekent, en het element 或, dat *huò* wordt uitgesproken. Zo weet iedereen die 國 leest dat het een woord weergeeft dat verwijst naar een afgebakend gebied en dat min of meer wordt uitgesproken als *huò* (later meer over de uitspraak). Ook al zijn de betekenis en de uitspraak niet altijd eenvoudig uit het aldus samengestelde ka-

rakter af te leiden, toch kan het ontleden van karakters in een betekeniselement en een uitspraakelement helpen bij het onthouden ervan. In de bijlagen achter in dit lesboek is daarom een lijst met radicalen opgenomen.

日 rì 'zon'				
月 yuè 'maan'				
上 shàng 'boven'				
下 xià 'beneden'				
明 míng 'helder'				
萬 wàn 'tienduizend'				
國 guó 'land'				

Tabel 1 Chinese karakters zoals deze voorkomen op orakelbotten en offervaten

Meer over het Chinese schrift is te vinden in Lindqvists prachtige boek *Het karakter van China*. Ook Moore's *Reading the Past* beschrijft op prettig leesbare wijze de ontwikkeling van het Chinese schrift. Op internet zijn websites te vinden (zoals www.chineseetymology.org) die de etymologie van Chinese karakters weergeven. Bij het leren schrijven van karakters komt een woordenboek van pas dat de volgorde van de streepjes en het betekeniselement van elk karakter weergeeft (bijvoorbeeld *Far East 3000 Chinese Character Dictionary*). Er bestaan ook computerprogramma's (zoals Wenlin) en websites (zoals www.archchinese.com) die de schrijfwijze van Chinese karakters geanimeerd weergeven.

De uitspraak van het Chinees

Al geruime tijd wordt er onderzoek gedaan naar de uitspraak van het Chinees in vroegere tijden. Hierdoor krijgen we een steeds beter beeld van de ontwikkelingen in de uitspraak van de in China gesproken talen. Door die ontwikkelingen kan het voorkomen dat woorden die vroeger op dezelfde wijze werden uitgesproken, nu verschillend klinken. Zo wordt 國 in het Mandarijn nu uitgesproken als *guó*, terwijl het uitspraakelement 或 als *huò* wordt uitgesproken. Deze uitspraken lagen vroeger dichter bij elkaar. Bijvoorbeeld: zo'n duizend jaar geleden werden deze woorden respectievelijk uitgesproken als *kwok* en *hwok*, allebei met een vallende toon. In de loop van de tijd zijn deze uitspraken uit elkaar gegroeid. Nu zijn er geleerden die de uitspraak van Chinese woorden in verschillende historische periodes hebben bestudeerd en gereconstrueerd. Hun onderzoek geeft een goed beeld van de vroegere uitspraak van het Chinees, maar hun reconstructies lopen soms uiteen. In dit lesboek wordt daarom de uitspraak van Chinese karakters in het Mandarijn gegeven en wordt er geen gebruikgemaakt van reconstructies.

In een uiterst leesbaar boek over de Chinese taal, toepasselijk getiteld *Chinese*, geeft Norman uitleg over de uitspraak van het Chinees in verschillende historische periodes. Een zeer uitvoerig standaardwerk op het gebied van de uitspraak van het Chinees in de vroegste tijden is Baxters *A Handbook of Old Chinese Phonology*. Een praktisch hulpmiddel bij het leren van de hedendaagse uitspraak van het Chinees is Wiedenhofs *De uitspraak van het Mandarijn in 101 oefeningen*.

De aard van het Klassiek Chinees

Het Klassiek Chinees is een taal met een eigen woordenschat en grammatica, die verschillen van de woordenschat en grammatica van andere talen, zoals het Mandarijn of het Nederlands.

De woordenschat van het Klassiek Chinees bestaat hoofdzakelijk uit woorden van één 'lettergreep' (zoals *yuè* of *wáng*), die wordt weergegeven met één schriftteken. Hierin wijkt het Klassiek Chinees af van het Mandarijn, waar de meeste woorden bestaan uit twee lettergrepen en dus uit twee karakters. Het woord voor 'koning' is bijvoorbeeld 王 *wáng* in het Klassiek Chinees, terwijl het Mandarijn daarvoor 國王 *guówáng* gebruikt.

Soms hebben dezelfde woorden verschillende betekenissen in deze twee talen. Bijvoorbeeld het woord 他 *tā*, dat 'ander' betekent in het Klassiek Chinees en 'hij' in het Mandarijn. Of het woord 去 *qù*, dat 'weggaan, wegdoen' betekent in het Klassiek Chinees en 'gaan naar' in het Mandarijn. Zulke woorden, die in twee talen dezelfde vorm hebben maar niet dezelfde betekenis, worden 'valse vrienden' genoemd. We komen in dit lesboek diverse valse vrienden tegen.

Wees er ten slotte op bedacht dat er geen een-op-eenrelatie bestaat tussen woorden in het Klassiek Chinees en het Nederlands. Zo betekent 心 *xīn* zowel 'hart' als 'geest', omdat Chinezen er vroeger van uitgingen dat de menselijke geest in dat lichaamsdeel huisde.

Wat een goede Nederlandse vertaling voor 心 *xīn* is, hangt dus telkens af van de context.

De grammatica van het Klassiek Chinees komt in hoofdlijnen overeen met die van het Mandarijn of het Nederlands. In al deze drie talen is de gebruikelijke woordvolgorde in de zin: onderwerp – werkwoord – lijdend voorwerp (wat dat precies inhoudt, wordt in een volgend hoofdstuk uitgelegd). Toch zijn er tussen de drie talen ook grote verschillen in grammatica.

Een verschil met het Mandarijn is dat in het Klassiek Chinees een telwoord meestal rechtstreeks wordt gevolgd door een naamwoord. In het Mandarijn komt daartussen nog een zogenaamd maatwoord (vergelijkbaar met het Nederlandse woord *krop* in *een krop sla*). In het Klassiek Chinees, zeker in de vroegste vormen van die taal, worden maatwoorden zelden gebruikt.

Een verschil met het Nederlands is dat het Klassiek Chinees geen lidwoorden, verbuigingen of vervoegingen kent. Die zijn althans aan de karakters niet af te lezen. Zo kun je in het Nederlands spreken over ‘de koning’, ‘een koning’ of ‘koningen’. Al deze verschillende betekenissen in het Nederlands worden in het Klassiek Chinees weergegeven met één karakter, 王.

Het Klassiek Chinees kan dus op zeer beknopte wijze betekenis uitdrukken, met woorden die slechts één lettergreep lang zijn en zonder maatwoorden, lidwoorden en dergelijke. De beknopte aard is een van de meest kenmerkende eigenschappen van deze schrijftaal. Zo telt een Klassiek Chinese zin vaak veel minder woorden dan de vertaling van die zin in het Mandarijn of in een andere taal. Laten we als voorbeeld een uitspraak van Confucius bekijken. De openingszin van het eerdergenoemde boek *Gesprekken* luidt:

學而時習之，不亦說乎	(Klassiek Chinees)
學了，然後按一定的時間去實習它，不也高興嗎	(Mandarijn)
To learn and at due times to repeat what	(Engels)
one has learnt, is that not after all a pleasure?	

Deze zin telt slechts negen woorden in het origineel, maar liefst negentien woorden in de vertaling door Yáng Bójùn 楊伯峻 in het Mandarijn en eveneens negentien woorden in de Engelse vertaling van de oriëntalist Arthur Waley. Het Klassiek Chinees is dus uiterst zuinig met woorden, met welke andere taal deze schrijftaal ook wordt vergeleken.

De beknopte aard van het Klassiek Chinees is een van de charmes van deze schrijftaal, maar maakt het soms ook moeilijk om de precieze betekenis van het geschrevene te achterhalen. Woorden hebben namelijk altijd een vorm en een betekenis. In het Nederlands worden verbuigingsvormen of vervoegingsvormen gebruikt om verschillende betekenissen aan te duiden. In de zin *De fietser fietst op een fiets*, komt het woord *fiets* drie keer voor. Op zichzelf verwijst *fiets* naar een ding, een vervoermiddel. In *fietser* geeft het achtervoegsel *-er* aan dat het om een persoon gaat, terwijl het achtervoegsel *-t* in *fietst* duidt op een werkwoord. Wanneer de vorm van het woord verandert, verandert ook de rol ervan in de zin. Het Klassiek Chinees wordt geschreven in een karakterschrift waarin

zulke verbuigingsvormen of vervoegingsvormen niet worden weergegeven. In het Klassiek Chinees kan een woord verschillende rollen vervullen zonder dat de geschreven vorm ervan (dus het karakter) verandert. Bijvoorbeeld: 君, dat nu *jūn* wordt uitgesproken, betekent als naamwoord 'heerser' en als werkwoord 'heersen'. Omdat de geschreven vorm van het woord gelijk blijft, hebben woorden in het Klassiek Chinees op het oog geen vaste woordcategorieën, zoals het Nederlands die wel heeft (*fietser* behoort tot de naamwoorden en *fietst* is een vorm van een werkwoord). In het Klassiek Chinees kunnen woorden betekenissen hebben in meer dan één woordcategorie. Zo komt 君 *jūn* meestal voor als naamwoord ('heerser'), maar soms als werkwoord ('heersen'). Dit kan prachtige zinnen opleveren.

Afbeelding 6 Confucius

Bijvoorbeeld: toen Hertog Jǐng 景公 aan Confucius vroeg wat de juiste manier van regeren is, antwoordde deze:

君君, 臣臣, 父父, 子子。

In deze zin is het eerste 君 *jūn* een naamwoord en het tweede een werkwoord. Datzelfde geldt voor 臣 *chén* ‘minister’, 父 *fù* ‘vader’ en 子 *zǐ* ‘zoon’. Bij ‘heerser’ hoort in het Nederlands het werkwoord ‘heersen’. Werkwoorden als *‘ministeren’, *‘vaderen’ of *‘zonen’ bestaan in het Nederlands echter niet. Vandaar deze mogelijke vertaling:

‘Laat heersers zich gedragen als heersers,
laat ministers zich gedragen als ministers,
laat vaders zich gedragen als vaders,
en laat zoons zich gedragen als zoons.’

Een betere wereld ontstaat volgens Confucius dus wanneer iedereen zich naar de eigen positie gedraagt. (De hertog was het overigens roerend met hem eens, zo blijkt uit het vervolg van dit verhaal, dat staat opgetekend in *Gesprekken*.) Hoe dan ook, tot welke woordcategorie een woord in een bepaalde zin behoort, weet je pas wanneer je inzicht hebt in de grammatica van het Klassiek Chinees. Dan zul je begrijpen waarom het eerste 君 *jūn* een naamwoord is en het tweede een werkwoord en dat hetzelfde geldt voor 臣 *chén*, 父 *fù* en 子 *zǐ*.

Klassiek Chinees leren

Vanwege de beknopte aard van het Klassiek Chinees bestaat het aanleren van deze taal in eerste instantie uit drie zaken:

(1) De plaats en de functie van woorden in de zin

Dit heeft vooral betrekking op woorden met een lexicale betekenis, zoals naamwoorden en werkwoorden. Het gaat hier bijvoorbeeld om de woordvolgorde in de zin (onderwerp – werkwoord – lijdend voorwerp) of om de regel dat de bepaling vóór de kern komt. Deze regels zullen verderop in dit lesboek worden uitgelegd.

(2) Het gebruik van partikels

Het Klassiek Chinees kent ook woorden zonder een lexicale betekenis. Dit zijn de zogenaamde ‘partikels’. Deze partikels hebben vooral een grammaticale functie (zoals voegwoord of voornaamwoord) en worden daarom ook wel ‘functiewoorden’ genoemd. Functiewoorden kunnen bijvoorbeeld een bepaalde nuance aan een zin toevoegen, zoals *toch* in de Nederlandse zin *Doe dat toch niet!* Het Klassiek Chinees maakt veelvuldig gebruik van functiewoorden die dus uiterst belangrijk zijn bij het leren van deze schrijftaal.

(3) De context

Ook de context is belangrijk in het Klassiek Chinees. Die bepaalt bijvoorbeeld of 王 *wáng* verwijst naar een willekeurige koning, een specifieke koning of naar verschillende koningen tegelijk, en of 心 *xīn* moet worden opgevat als ‘hart’ of als ‘geest’. De context van een woord kan van alles zijn: de omliggende woorden, de hele zin, de omliggende zinnen, de passage, het hoofdstuk, de tekst, de lokale geschiedenis, de cultuur, de achtergrond van de schrijver en de lezer enzovoort. Van lezers wordt verwacht dat zij de context in hun achterhoofd houden bij het lezen van teksten in het Klassiek Chinees.

Het leren van Klassiek Chinees vergt aandacht en doorzettingsvermogen. Je zult een flink aantal woorden uit je hoofd moeten leren, grammaticale structuren moeten leren doorgronden en een vlotte leesvaardigheid moeten opbouwen. Ook zul je eraan moeten wennen dat de belevingswereld van schrijvers van het Klassiek Chinees anders is dan die van Nederlandstalige studenten. Wat voor hen vanzelfsprekend is, kan op jou wellicht vreemd overkomen.

Aan de andere kant geldt dat hoe meer je leest en leert, hoe meer verbanden je zult zien tussen woorden, zinnen en teksten, die je dan des te beter zult begrijpen. Daarbij komt dat je, terwijl je Klassiek Chinees leest en allerlei indrukken opdoet uit teksten van vroeger of korter geleden, ook nog het een en ander bijleert over de Chinese taal, geschiedenis en cultuur.

Een oud Chinees spreekwoord luidt: 學如登山 *xué rú dēng shān* ‘leren is als het beklimmen van een berg’. De weg naar boven is niet altijd even gemakkelijk, maar wie volhardt, krijgt de mooiste dingen te zien. Veel succes en plezier gewenst bij je klim naar kennis van het Klassiek Chinees!